

VIKINGEN, PESTDOKTERS EN IBN BATTUTA

Werkvorm historische ontmoetingen

Op een vrijdagochtend in april waren op Lyceum Sancta Maria in Haarlem leerlingen uitgedost als pestdokters, Vikingen en bewoners van de Malediven. Wat was hier aan de hand?

Marian Heesen en Erik Lips zijn beiden docent geschiedenis op Lyceum Sancta Maria in Haarlem.

Lyceum Sancta Maria heeft de ambitie om Unesco-school te worden. Hierbij past aandacht voor wereldwijde onderwerpen en vraagstukken. In april 2015 werd daarom een 'Wereldburgerweek' georganiseerd. De sectie geschiedenis greep deze kans om iets te doen met wereldgeschiedenis in de klas en bedacht het project *Historische ontmoetingen voor 1492*, dat uitgevoerd werd in drie vwo 4-klassen.

WAT?

Een onderzoeksoopdracht naar historische ontmoetingen.

VOOR WIE?

In dit geval vwo 4, maar we denken dat deze werkvorm op diverse niveaus toepasbaar is. Het is bijvoorbeeld ook goed mogelijk om de leerlingen te laten werken met gegeven bronmateriaal per ontmoeting. Dit zou een mogelijkheid bieden om de werkvorm te gebruiken voor leerlingen van andere niveaus.

HOE?

Groepjes van vier leerlingen kiezen uit een lijst de historische ontmoeting die hen het meest aanspreekt. Vervolgens splitst dit kwartet zich in twee duo's, die elk een van de betrokken partijen nader onderzoeken. Na het onderzoek komen de duo's

weer bij elkaar om de ontmoeting en de gevolgen ervan vanuit het 'eigen' standpunt te bespreken. Leidend zijn hierbij de twee hoofdvragen: Wat betekende de ontmoeting voor de betrokkenen in die tijd? En: Welke gevolgen had de ontmoeting op korte en lange termijn?

Om alles goed te laten verlopen werken de groepjes met een procesverslag (te vinden op de *Kleio*-website). Het eindresultaat bestaat uit het maken van een tentoonstellingstafel en het geven van een presentatie over de ontmoeting aan de hand van het uitgestalde materiaal. De beoordeling werd toegekend voor het proces en de presentatie, per duo en per kwartet.

Bij de start van het project waren alle leerlingen bekend met de basisstof van de gekozen tijdvakken. We wilden de leerlingen zelf

informatie en bronnen laten zoeken. Dit gebeurde in de mediatheek en in computerlokalen. Om hierbij enig houvast te bieden, kregen leerlingen per onderwerp enkele zoektermen aangereikt. Tijdens de 'zoeklessen' was de docent in het lokaal aanwezig om leerlingen te begeleiden bij het zoeken naar informatie en te helpen bij de waardering van de verschillende bronnen. Wij hebben het project uitgevoerd met leerlingen die in hetzelfde schooljaar de prehistorie, oudheid en middeleeuwen verwerkt hadden. Zo kwamen wij uit bij ontmoetingen vóór 1492, maar de werkvorm is in principe bruikbaar voor ontmoetingen uit alle tijdvakken.

LESDUUR

Er zijn verschillende uitvoeringen mogelijk. Wij hebben onge-

De presentatie van leerlingen over de pest.

veer vijf lessen van 50 minuten besteed aan het onderzoek. De presentaties van drie klassen vonden plaats op een ochtend van drie klokuren in een project-week. Leerlingen stonden met hun 'marktkramen' in een grote ruimte en konden bij elkaar gaan kijken en luisteren. Het is ook mogelijk om de presentaties in de gewone les te laten houden en deze uit te smeren over langere tijd.

WAT LEVERT HET OP?

Op de ochtend van de presentaties hadden de leerlingen een half uur de tijd om hun tentoonstelling in te richten. Wij konden onze ogen niet geloven: er waren modelschepen gebouwd, er was Vikingpap gekookt, er waren kaarten gemaakt en de kostuumcollectie van het dramalokaal was geplunderd. Toen alles klaarstond, gingen wij van tafel naar tafel om het materiaal te bekijken en naar de presentaties te kijken en te luisteren. Meer dan eens moesten we groepjes aansporen om zich aan de tijd te houden: er viel zoveel te vertellen!

Opvallend was dat bij deze vorm van presentatie, waarbij geen gebruikgemaakt werd van powerpoint of een digischerm, de leerlingen veel vrijer praatten en de ruimte namen om met originele details te komen. Bij de latere evaluatie met de leerlingen noemden zij dit ook zelf een pluspunt: het was weer eens wat anders dan de gebruikelijke presentaties met elektronische middelen. Een andere plus die door leerlingen werd genoemd, was dat er veel ruimte was voor eigen keuzes en eigen invulling van het onderwerp en de presentaties. Niet alleen het proces is goed bevallen, ook inhoudelijk waren vrijwel alle presentaties van hoog niveau. Opvallend was

dat veel leerlingen spraken vanuit de ik- of wij-vorm: zo gaven zij er blijk van dat zij zich goed hadden ingeleefd.

Zoals al eerder gezegd: het is erg stimulerend om keuzevrijheid te hebben en buiten de gebruikelijke paden te treden. Want zeg nou zelf, met welk kenmerkend aspect kun je Ibn Battuta op de Malediven in verband brengen?

WAAROM?

Het doel was leerlingen zich ervan bewust te laten worden dat historische ontmoetingen tussen personen, volken en legers zich weinig aantrokken van politieke of geografische grenzen, en dat deze ontmoetingen voor de betrokkenen én voor de geschiedenis vaak verstrekkende gevolgen hadden. Met dit project wilden we loskomen van het lokale of nationale standpunt van waaruit wij meestal aan geschiedenis doen. Bovendien wilden wij dat leerlingen zich zouden realiseren dat er meerdere kanten aan een verhaal zitten en wilden wij hen laten oefenen met het begrip standplaatsgebondenheid.

NABESCHOUWING

De benadering van wereldgeschiedenis door middel van historische ontmoetingen kan naar ons idee erg stimulerend zijn in klassen met een multiculturele populatie. Vooral als leerlingen een eigen keuze kunnen maken voor een van de ontmoetingen, of met eigen voorstellen mogen komen, kan dat enorm bijdragen aan de motivatie.

Het aardige van deze opdracht is dat leerlingen op verschillende manieren aan hun trekken komen, omdat er een beroep wordt gedaan op verschillende vaardigheden. Er moet worden samengewerkt, bronnen moeten worden gezocht, gelezen en be-

oordeeld, er wordt een beroep gedaan op het inlevingsvermogen en er moet nagedacht worden over gevolgen op korte en lange termijn. Leerlingen moeten bedenken wat geschikt materiaal voor een tentoonstelling is en ten slotte een presentatie geven. Met elk van deze vaardigheden valt te scoren. ■

Leerlingen presenteren over jagers en boeren.

WERKGROEP WERELDGESCHIEDENIS IN DE KLAS

Het hier beschreven project is ook gepresenteerd tijdens de juni-bijeenkomst van de werkgroep Wereldgeschiedenis in de Klas. Deze werkgroep is onderdeel van de VGN en beijvert zich om, zoals de naam al zegt, wereldgeschiedenis binnen het bestaande geschiedenis-onderwijs op de kaart te krijgen. Dit doet de werkgroep onder andere door drie maal per jaar een bijeenkomst voor belangstellende docenten te organiseren. Een bijeenkomst bestaat uit een lezing door een expert op het gebied van Wereldgeschiedenis en de presentatie van een *best practice*.

In juni 2015 vertelde Jenny Gillet over het geschiedenisprogramma van het International Baccalaureate. Tijdens de volgende bijeenkomst, op 30 september 2015, zal Carolien Stolte (World History, Harvard) een lezing geven. De bijeenkomsten vinden plaats in Utrecht en beginnen om 19.00 uur. Aanmelden kan door een mail te sturen aan pimrenou@gmail.com.

Voor activiteiten van de werkgroep Wereldgeschiedenis in de Klas zie ook:

www.vgnkleio.nl/commissies/wereldgeschiedenis.

Het leerlingmateriaal voor de opdracht *Historische ontmoetingen tot 1492* staat op de website van Kleio: www.vgnkleio.nl.